

А.В. Карпенко, д-р екон. наук, доц. (*НУ «Запорізька політехніка», Запоріжжя*)

А.Г. Коновалова, студ. (*ЗНУ, Запоріжжя*)

SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Сьогодні в Україні набуває суттєвого поширення концепція «smart-спеціалізації», поява якої була пов'язана з необхідністю «розблокувати» розвиток регіонів, відродити їх потенціал та промислово модернізувати країни Європи. Сутність цієї «розумної» системи, яка, в першу чергу, була розроблена, щоб запустити розвиток економіки, активізувати спроможність регіонів функціонувати та конкурувати на важливих світових ринках з перспективою на майбутнє спричинила певну складність у вітчизняному сприйнятті, розумінні її переваг та можливостей застосування як важливого інноваційного інструменту регіональної політики в Україні. Зараз, незважаючи на достатню кількість публікацій щодо вдалого запровадження даного «розумного» інструменту, на європейській площині досі ведуться дискусії щодо місця smart-спеціалізації в сучасній державній політиці [1, с. 76].

Концепція smart-спеціалізації розвивається в умовах загострення конкуренції, коли існуюча структура економіки не дозволяє отримувати оптимальних ефектів. Відповідно поширюється практика постійних дискусій та пошук компромісів між населенням певної території разом з новаторами та дослідниками в процесі брейнштормів і методів пошуку нових ідей з оптимального стратегічного використання наявних ресурсів. Все це разом запускає процес економічного зростання [2, с. 36-44].

Країни-члени ЄС традиційно відрізнялися своїми інноваційними регіональними стратегіями від інших країн. Їх стратегії завжди містили горизонтальні заходи індустріальної політики, яка дотримувалася нейтральної позиції у сенсі сектору та галузі та була спрямована на покращення загальних умов і створення можливостей для інноваційного розвитку (розвиток закладів вищої освіти, людських ресурсів, створення об'єктів інтелектуальної власності, розвиток ІТ інфраструктури та збільшення обсягів і ефективності науково-дослідницької діяльності тощо). За останні п'ять років ключові фактори розвитку їх стратегій дещо змінилися – звичайна стратегія

розвитку регіонів змінилася на нову, яка зберігає традиційність у горизонтальних заходах, але додає дещо нове – логіку і розум, які поєднуються у поняття «smart-спеціалізація».

Smart-спеціалізація заснована на синергії науки, бізнесу та місцевого самоврядування, що передбачає залучення всіх місцевих зацікавлених сторін і державну координацію даної взаємодії. Вона реалізує вертикальний механізм управління, тому що в першу чергу виявляються та відбираються найпривабливіші сфери для втручання, внесення змін, запровадження технологій, структурних зрушень, залучення інвестиційних ресурсів.

Протягом останніх років ООН з промислового розвитку (ЮНІДО), Світовий банк і ОЕСР активно займаються практичним втіленням даного підходу у розвиток регіонів. Практика використання smart-спеціалізації свідчить про вдале поєднання стратегії розумної спеціалізації з політикою кластеризації економіки країн-членів ЄС. Створена європейська платформа з метою підтримки розробки стратегії smart-спеціалізації для допомоги державам та їх регіонам у розробці та експертній оцінці відповідної стратегії, для допомоги представникам регіонів визначати діяльність з високою доданою вартістю і зміцнювати їх конкурентоспроможність.

Європейський досвід використання стратегій smart-спеціалізації налічує багато наочних прикладів, серед яких заслуговують уваги: італійська раціональна спеціалізація та напрямки застосування «розумного» інструменту в Польщі.

У італійському регіоні Емілія-Романья (з центром у Болоньї) спеціалізацію розвивали в декількох ключових галузях: мехатроніка (область науки, яка застосовується в робототехніці, космічній, авто- та авіаційній техніці); автомобілебудування; будівництво; культура і творчість. Застосування smart-спеціалізації, тобто її раціональної форми є результатом спільної злагодженої роботи багатьох працівників, серед яких понад 1000 дослідників, співробітництва університетів, організацій та установ з професійної підготовки кадрів. Потенціал такої співпраці полягає у можливостях для створення нових послуг, нових компаній, проведення нових досліджень, відкриття нових способів почути та зрозуміти людей, що сприяє створенню умов для кожного відкрити власний бізнес. Таке співробітництво, що засноване на ідеї розумної спеціалізації допомагає зростати через створення нових зв'язків, генерування змін та інновацій, поширення процесів комерціалізації.

Відомим регіоном у Польщі, який здобув перемогу в конкурсі з раціональної спеціалізації було місто Гданськ, де унікальний

стоматологічний центр, аби розвивати передові технології, об'єднався з місцевим університетом та фармацевтичною компанією. Кожна пропозиція розглядалася тут не просто як ідея, а як певний проект, який може бути запропонований на світовому ринку. Такий підхід допоміг залучити у дану діяльність більше 300 приватних компаній і визначити чотири передові галузі Гданська: медицину; логістику; ІТ сферу та екологічно-ефективну енергетику. На розвиток зазначеної інфраструктури близько 250 млн євро виділив регіональний фонд, а інша половина інвестицій надійшла від самих приватних компаній. В подальшому саме компанія, яка сьогодні стратегічно розвивається буде інвестувати в даний проект.

Отже, новий розумний підхід до виявлення унікальних функцій та активів кожної країни та регіону має чудові результати, позитивні відгуки спеціалістів та досить затребуваний запит не тільки серед країн Європи, а й в Україні. Запровадження smart-спеціалізації в регіональній стратегії передбачає широке публічне обговорення пріоритетів розвитку з представниками інноваційного та експорто-орієнтованого бізнесу, агенцій регіонального розвитку, освітніх та наукових установ, без належного стратегічного розвитку яких неможливе впровадження інновацій як потужного поштовху розвитку ділового середовища регіону [3, с. 12]. Smart-спеціалізація має вирішальне значення у забезпеченні ефективності інвестицій. До безумовних переваг використання даного «розумного» інструменту в Україні можна віднести його суттєве значення як ключового компонента для співробітництва з європейськими країнами, як інструменту подальшої децентралізації, а його інноваційність для місцевої економіки стає новим поштовхом для ефективного розвитку кожної території.

Список інформаційних джерел

1. Снігова О. Ю. Розкриття потенціалу smart-спеціалізації для подолання регіональної структури інертності України. *Економіка України*. 2018. №18. С. 75-87.
2. Березіна О. Ю. Смарт-спеціалізація для покращення умов життя домогосподарств: європейський досвід. *Економіка та організація управління*. 2018. № 4(32). С. 35-46.
3. Павловська А. С. Економічний вплив smart-спеціалізації регіонів на ділове середовище України. *Економіка і організація управління*. Вип. №1 (37). 2020. С. 6-13.